

Eri tahojen yleiskommentit ehdotukseen Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksesta

Tahojen yksityiskohtaiset kommentit sitoumusasiakirjaan liitteessä 5.

Tähän liitteeseen ei ole huomioitu kommentteja indikaattoreista.

Kommentteja ovat antaneet mm.:

Aalto yliopisto
Energiateollisuus ry
FIBS ry
Heinolan kaupungin kestävän kehityksen kansalaisfoorumi
Jäsenet, Tulevaisuuden tutkimuksen seura
Kehityspoliittinen toimikunta
Kepa
Suomen ympäristökasvatukseura ry
Suomen Yrittäjät
Teollisuuden Voima
Tukija, Suomen ympäristökeskus
Tukija, Tilastokeskus
Tutkija, Helsingin kaupungin tietokeskus
Tutkija, Kela

Suomen ympäristökasvatuksen seura ry:

Opetuksen ja kasvatuksen näkökulma tulisi saada yhteiskuntasitoumuksen tavoitteisiin vahvemmin mukaan -> näkökulman tulisi olla mukana jokaisessa tavoitteessa. Nykyisessä ehdotuksessa se on vain kestävän kehityksen periaatteissa. Yhtenä ohjaavana asiakirjana tulisikin huomioida hallitusohjelma, jonka esipuheessa linjataan tavoitteeksi ”kehittää Suomesta maailman ympäristötietoisin kansakunta”.

Finnish Business & Society FIBS:

Pidämme valtiovallan viimeaikaista panostusta kestävän kehityksen strategian luomiseksi erittäin hyvänä, ja erityisesti hallitusohjelmassa mainitut linjaukset ovat tavoitteellisia ja linjakkaita. Yksikään laajalti toimivat yritys ei voi olla välinpitämätön kestävän kehityksen haasteiden edessä.

Pidämme vapaaehtoinen sitoumus-mallia lähtökohtaisesti erittäin hyvänä, varsinkin kun mukana on erittäin arvovaltaisia toimijoita. Julkinen valta varmistaa sen, että se itse ja erityisesti valtio-omisteiset yritykset toimivat esimerkkeinä kestävästä toiminnasta. Luonnollisesti julkisen vallan roolina on myös ei-hyväksyttävän toiminnan regulointi erityyppisten ohjeiden ja säännösten kautta. Käytännössä kuitenkin on huomioitavat EU-tason linjaukset sekä suomalaisyritysten riittävän kilpailukyvyn turvaaminen myös kestävää taloutta kehitettäessä. Mitä yrityksiin tulee, tämän tyyppisten julkisten sitoumusten roolina on antaa julkista tukea edelläkävijöiden työlle kannusteiden ja näkyvyyden kautta. On myös tärkeää, että yrityksen voivat näyttää voivansa toimia kestävästi ja yhteiskunnan toiveiden mukaisesti myös ilman lainsäädäntöä. Haasteena käytännössä on se, että vastaavia sitoumuksia ja aloitteita on varsin paljon. Tällöin ratkaisevaa on yhteiskuntasitoumus-aloitteen profiili, näkyvyys, viestintä ja resurssit sen tukemiseksi. Toivottavaa olisi myös sen jatkuvuus yli hallituskauden.

Kokonaisuutena katsomme, että asia on erittäin tärkeä, mutta ollakseen relevantti yritystasolla, sitoumuksen konkretiasoa voidaan vielä kasvattaa ja se tulee linkittää muihin hankkeisiin ja toimintaohjelmiin. Sen todellisen merkityksen osoittaa mielestämme siihen sitoutuneiden julkisten ja yksityisten toimijoiden määrä, sekä sitouksen hengen toteuttaminen julkisessa ja yritysmaailmassa.

Kehityspoliittinen toimikunta

1. Globaalin kestävä kehityksen näkökulman vahvistaminen

Ehdotuksessa kestävä kehityksen haasteiden globaali luonne on tunnustettu, mutta globaalin näkökulman ja siihen liittyvän kehityspoliittisen ulottuvuuden käsittely jää melko suppeaksi. Kestävä kehitystä ei voida saavuttaa ilman köyhyyden vähentämistä. Sen lisäksi on puututtava globaaliin eriarvoisuuteen. Myös ilmastonmuutosta ja luonnonvarojen ylikulutusta tulee tarkastella globaalin oikeudenmukaisuuden kannalta, sillä ne vaikuttavat dramaattisimmin kehitysmaihin ja kaikkein köyhimpiin ihmisiin.

Parhaillaan on käynnissä YK-prosessi vuoden 2015 jälkeisten globaalien kestävä kehityksen tavoitteiden valmistelemiseksi. Siinä on noussut vahvasti esille, ettei kestävä kehitystä voi syntyä ilman sille suotuisaa kansainvälistä ja kansallista toimintaympäristöä ja että sen luomiseksi tarvitaan syvällisiä rakenteellisia muutoksia. Tämä lähestymistapa tulisi olla myös Suomen kestävä kehityksen yhteiskuntasitoumuksen pohjana. Sen tulisi perustua analyysiin siitä, millä tavoin Suomi voi muuttaa yhteiskunnallisia rakenteita koko maapallon ja sen väestön hyvinvoinnin kannalta kestäväksi. Kestävä kehityksen edistämiseksi on vahvistettava toimintamalleja, joilla samanaikaisesti turvataan suomalaisten hyvinvointi ja muun maailman kehitys. Kyse on kehitystä tukevasta politiikkajohdonmukaisuudesta: Suomen tulee varmistaa, että kehitysmaihin vaikuttavat politiikkapäätökset tukevat niiden mahdollisuutta kehitykseen, tai eivät ainakaan heikennä sitä.

2. Valtionhallinnon rakenteet ja resurssit kestävä kehityksen edistämiseksi

Kestävä kehityksen yhteiskuntasitoumus voi parhaimmillaan olla erittäin hyvä väline politiikkajohdonmukaisuuden edistämiseen myös kehityspoliittikan näkökulmasta ja ylipäänsä valtiohallinnon työn tuloksellisuuden parantamiseen. Jotta sitoumus voisi toimia eri politiikanaloja käytännössä ohjaavana tavoitekehikkona, tulee selkeästi määritellä sen asema ja suhde muihin politiikkalinjauksiin sekä mahdolliset toimeenpanon ja seurannan resurssit. Ehdotuksessa olevat tavoitteet ja mittarit tarvitsevat vielä lisää työstämistä.

Nykymuodossaan ehdotus sisältää monia erilaisia, eri hallinnon alojen tavoitteita. Näistä osa on poimittu olemassa olevista linjauksista, kun taas osa kestävään kehitykseen olennaisesti vaikuttavista asioista taas neuvotellaan ja ratkaistaan muissa prosesseissa, esim. ilmastopolitiikka. Epäselväksi jää, mitä lisäarvoa paperi näihin prosesseihin tuo, ellei sillä ole vaikutusta valtiohallinnon rakenteisiin ja resursseihin kestävä kehityksen edistämiseksi.

Kestävä kehityksen edistäminen tulisi kytkeä tiiviisti myös kehityspoliittisen johdonmukaisuuden (vrt kehityspoliittinen toimenpideohjelma) ja Team Finland –lähestymistavan (vt. taloudellisten ulkosuhteiden toimintaohjelma) toimeenpanoon. Poikkihallinnollisen luonteensa takia kestävä kehityksen edistäminen kuuluisi valtioneuvoston kanslialle. Sen tulisi johtaa eri sektoreiden ja toimijoiden, myös elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen, vuoropuhelun ja yhteistyön parantamiseen, jotta voidaan luoda uusia toimintatapoja ja innovaatioita yhteisten kehitysongelmien ratkaisemisiin. Suomen kestävä kehityksen tavoitteiden muotoilu on tärkeää myös globaalien post-2015 -tavoitteiden valmistelun kannalta. Nämä prosessit on syytä linkittää tiiviisti toisiinsa.

Jäsenet, Tulevaisuuden tutkimuksen seura:

Tavoitteet ovat laaja-alaisia, myös eri ihmisten tasa-arvoisuus on otettu monipuolisesti huomioon. Ilmastonmuutoksen minimoimiseen liittyen on toisaalta yksi tavoitteista ”hiilineutraali yhteiskunta”, mutta kohdassa ”kestävät yhdyskunnat ja paikallisyhteisöt” on toisaalta otettu huomioon sopeutuminen ilmastonmuutokseen. Muutoinkin tavoitteisto on kattava ja hyvin muotoiltu.

Vaikka sitoumusta sinänsä on helppo ymmärtää ja siihen sitoutuakin, sen laaja-alainen toteutuminen herättää epäilyjä. Tätä käsitystä puoltaa nykyisen poliittisen keskustelumme painottuminen

taloudellisen kasvun aikaansaamiseen ja muiden asioiden jäädessä keskustelumme sivuraiteille. Sivulla 7 esitetty sitoutujan haaliminen on epätoivoisen tuntuinen tehtävä.

Sitoumus ja sen tavoitteet on laadittu kattavasti ja niiden seuranta-idikaattoreista saa hyvän kuvan tavoitteiden toteutumisesta. Vaikeutena on jatkossa riittävän sitoumusmäärän saaminen ja yksittäisten toimijoiden tavoitteiden ja indikaattoreiden kytkeminen kokonaisuuteen.

Toimijoilla on myös muita tavoitteita, kuten taloudellinen kannattavuus ja rajoitteita, kuten määrärahapuitteet ja organisaatioiden säästötavoitteet. Toivottavasti prosessin edetessä opitaan sekä yksittäisten toimijoiden että kokonaisuuden tasoilla ristiriitaisten vaatimusten yhteensovittamisessa.

Heinolan kaupungin kestävän kehityksen kansalaisfoorumi:

Lopullisten mittareiden päättämisessä kansalaisfoorumi toivoo toimikunnan pääsihteeristön kuulevan vielä laajasti kansalaisia ja ottavan kansalaismielipiteen huomioon. Kansalaispalautteen keräämiseen ja taitoon lukea sitä on olemassa erilaisia työkaluja, joita foorumi toivoo käytettävän kansalaismielipiteen selvittämisessä. Kestävä kehitys on sitä, että katsotaan kauas maantieteellisesti ja ajallisesti. Pääosin tämä tavoite toteutuu yhteiskuntasitoumusten ehdotuksessa.

Tutkija, Helsingin kaupungin tietokeskus:

Kehittämisajatus: Keke-toimikunta voisi haastaa yrityksiä, organisaatioita ja kuntia paitsi tekemään omia sitoumuksia, asettamaan määrällisiä tavoitteita näiden yhteisten tavoitteiden toteuttamiseksi.

Miksi yhteiskuntasitoumusta edistetään toimenpidesitoumusten avulla? Eli siis miksi eri nimi? Voisiko selvyuden vuoksi voisi käyttää samaa nimeä?

-Vesiasiat eivät näy suoraan kuin 5. luonnonvarojen kulutuksen vesijalanjälki-mittarissa. Tavoitepuolelle 5. kohdassa niitä voisi lisätä noiden ekosysteemipalvelujen kautta laajemmin.

Tutkija, Kela:

Sanavalintoihin liittyvä asia: Kuten Risto Willamo "Yhteyksien kirjassa" huomautti, luonnon "hyvinvoinnista" puhuminen on hieman kyseenalaista. Toki se useasti toimii ja voi olla hyväkin, mutta periaatteen "luonnon kantokyvyn rajallisuus" yhteydessä muotoilu "elämää ylläpitävien JÄRJESTELMIEN hyvinvointi" kyllä pisti silmään. Tilalla voisi olla esimerkiksi sana "elinvoima".

Olisi ollut hyvä, jos kestävä ruuantuotanto ja kulutus olisi nostettu omaksi kohdaksi. Esimerkiksi Euroopassa ruuan tuotanto ja kulutus on kasvihuonekaasupäästöjen suurin yksittäinen aiheuttaja, ja maailmassa karjatalous aiheuttaa liki viidenneksen kasvihuonekaasupäästöistä. Se miten syömme, vaikuttaa myös kansanterveyteen (kasvissyönnin terveysedut ja lihansyönnin haitat) ja lisäksi tulee kysymys eläinten oikeuksista ja hyvinvoinnista. Voisi myös sanoa, että arjen tasolla mikään ei ole lähempänä kestävä kehitystä kuin se, mitä ihminen syö. Lisäksi tulee kysymys ruokaturvasta ja ilmastonmuutoksen vaikutuksesta maatalouteen. Kaiken kaikkiaan: valtavan tärkeä asia kestävyuden kannalta! Nythän ruokahävikki on mainittu kohdan 5 mittareissa, mutta mielestäni kaikki ruokaan liittyvä asiat olisi voinut koota oman otsikkonsa alle.

Hienoa on, että kohdassa 3 on mukana keken ottaminen osaksi kaikkien alojen koulutusta ja elinikäistä oppimista. (Tätä muuten Anthony Giddenskin esitti kirjassaan "The politics of climate change".)

Tutkija, Tilastokeskus:

Sitoumuksessa mainitaan nuoriso monessa kohdin, muutta ei vanhuksia lainkaan. Kuitenkin vanhuus on ihmisen väistämätön ikäänkuin syvenevä tila, jossa huolenpidon tarve senkun kasvaa. Nuoruus on välitila, josta siirrytään aikuisuuteen. Kyllä kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus tarvitsee kannanoton apua tarvitsevien vanhustan erityisestä välittämisestä ollakseen sosiaalisesti kestävä.

